תנ״ך · אחרונים · חיד״א · חומת אנך · כתובים

חומת אנך על עזרא

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חומת אנך על עזרא

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חומת-אנך-על-עזרא/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק ב 4
פסוק ד 4
פסוק ח 4
פרק ב 4
פסוק סד 4
פסוק סח 4
פסוק סט 5
פרק ז 5
פסוק א 5
פרק ח 6
פסוק כא 6
פסוק כג 6
פסוק כה 7
פסוק לה 7
פרק ט 7
פסוק ג 7
פסוק ו 7
פסוק יג 7
פרק י 7
פסוק א 7
פסוק ב 8

פרק א

פסוק ב
כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלהי השמים. והיינו כמש"ה השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם וכן אמר שממלכות הארץ נתן לו וקראו אלהי השמים:
והוא פקד עלי וכו'. ומאחר שכן מי בכם מכל עמו ודאי יהי אלהיו עמו ויעל דמאחר שהוא ציוה ודאי כל מי שמתעורר לזה ה' עמו ויעל:

פסוק ד
וכל הנשאר שם. פירש הרב אבן יחיא ז"ל שלא התעורר ויהיה נשאר בכל אחד מהמקומות אשר יהיה גר שם ואני מצוה לאנשי מקומו שלא ירדו בו בפרך אף שישאר שם גר וגלמוד אף שינשאוהו בתתם לו כסף וזהב וכו' ולכן יעשה כרצון איש ואיש אם לעלות ואם להשאר וכו' ע"ש באורך ואני בעניי נ"ל דהעיקר כמו שפירש רש"י ז"ל והיה הנשאר במקומו מחמת שאין לו ממון ינשאוהו וכו' כדי שיעלה וכן מוכיח מש"ה ובבהמה וכן מוכיח לשון הכתוב דכתיב עם הנדבה לבית אלהים ופשוט ועוד יגיד עליו רעו הכתוב בסמוך וכל סביבותיהם חזקו בידיהם וכו' ברכוש ובבהמה וכו' לבד על כל התנדב ודוק:

פסוק ח
לששבצר הנשיא ליהודה. אמרו רז"ל הוא דניאל וקראו ששבצר שעמד בששה צרות. ויש מי שפירש כי יען דניאל חירף וביזה לבלשצר על אשר זלזל בכלי הקדש לכן כורש בפני דניאל החשיבם כי הוא בעצמו הוציאם בכבוד על יד הגזבר:

פרק ב

פסוק סד
כל הקהל כאחד ארבע רבוא וכו'. כתב הרב אבן יחיא ז"ל להורות כי אין מעצור לה' להושיע בין רב למעט שמאלה מועטים שעלו נתמלאה ארץ ישראל בבית שני מריבוי עם ומחכמים ועושר גדול וכבוד נמרץ כי העיקר מישראל לא עלו ונשארו בספרד ובבל עכ"ד וכן בשאר ארצות ובתימן לא רצו לעלות לבית שני כמ"ש הרב מהר"ש עדני ז"ל בספר מלאכת שלמה כ"י בהקדמתו:

פסוק סח
ומראשי האבות. ולא כל ראשי כי מהם היו עניים ולא יכלו להתנדב:

בבואם לבית ה' אשר בירושלם. בהיותם בדרך לבא לבית ה' כל כך היתה ביאתם בשמחה כי התנדבו לבית האלהים נדבות מה כדי להעמיד הבית ההוא מהאלהים על מכונו אשר במדת דינו דן אותם ללכת ברעב ובצמא ובחוסר כל ולכן בראשונה אמר לבית ה' ואחכ"א לבית אלהים עכ"ל הרב ן' יחיא ז"ל ולפי מ"ש הרב הגדול מהר"ר יעקב חאגיז ז"ל והבאתיו לעיל שקבל כי אלהים הוא דין וכשאומר האלהים יש שם רחמים א"ש שאמר כאן לבית האלהים כי בוטחים שיהיו רחמים לרחם עליהם:

פסוק סט

ככחם נתנו לאוצר המלאכה. כתב הרב תורת חסד ירצה עם היות אמת כי אין לאדם לבזבז יותר מחומש עם כל זה הם נתנו ככחם לאוצר המלאכה ולא כפי מה שהוא הדין לתת כדי שמהם יראו וכן יעשו שאר העם עכ"ל ואפשר לומר לפי דבריו שהתנדבו יותר מחומש שמלבד הטעם שמהם יראו וכן יעשו כבר כתב הרמב"ם בפירוש המשנה בריש פאה דכשיראה ערום או פדיון שבוים יכול לתת מתורת חסידות יותר מחומש והקשו המפרשים דהרי בבבלי אמרו אל יבזבז יותר מחומש ובירושלמי אמרו שאחד רצה לבזבז יותר מחומש ולא הניחוהו. ואני עני תירצתי דסובר הרמב"ם ז"ל דמ"ש בבבלי וירושלמי היינו כשהוא מחלק מעצמו לעניים אך אם רואה ערום או פדיון שבוים רשאי לתת מתורת חסידות יותר מחומש וכפ"ז אפשר דהכא לבנין הבית הוי כמו שנזדמן ערום או פדיון שבוים שיכול ליתן יותר מחומש. אמנם אינו מוכרח לפרש בכתוב שנתנו יותר מחומש:

פרק ז

פסוק א

עזרא בן שריה וכו' בן אהרן הכהן הראש הוא עזרא עלה וכו'. אפשר לרמוז במ"ש הרב עיר וקדיש מהר"ם זכות ז"ל בהגהתו בספר שמן ששון בסוף הספר דף קמ"ז ע"ד משם רבינו האר"י ז"ל אהרן הכהן נתגלגל בעלי הכהן ובעון ע"ז היה חייב סקילה לכן ותשבר מפרקתו ויפול מן הכסא ואח"כ נתגלגל בעזרא הסופר שהיה גם כן כהן ושם נתקן עכ"ד האר"י ז"ל ואני קבלתי שלכן לא התפלל ליכנס לארץ כי ידע שיכניס את ישראל אחרי כן עכ"ל הרמ"ז ז"ל. ואפשר שזה רמז הכתוב פה אהרן הכהן הראש הוא עזרא לומר שנתגלגל אהרן הכהן בו ונקט הוא עזרא על"ה לרמוז גם כן לעלי וזה טעם הכתוב אח"כ כי באחד לחדש החמישי בא ירושלם שהוא יום פטירת אהרן הכהן. ואפשר שזה רמז מ"ש כי באחד לחדש הראשון הוא יסוד המעלה ובאחד לחדש החמישי בא לירושלם כי

הנה ידוע. דבאחד בניסן מתו בני אהרן ומזכיר מיתתן ביה"כ שמיתת הצדיקים מכפרת כמ"ש רז"ל במדרש רבה פרשת אחרי ואמרו רז"ל וידום אהרן שנטל שכר על זה. וכיון שעזרא היה אהרן הכהן לזה באחד בניסן שמתו בני אהרן ומיתתן מכפרת וידום אהרן ונטל שכר לכן ביום הזה היה יסוד המעלה ואהניא זכותם של בניו וזכותו להיות למגן לעזרה שהיה יום זה יסוד המעלה ובא לירושלם יום אחד באב שיום פטירת הצדיקים הוא עליון כמו שפירשו כת הקודמין מ"ש ולא זכר כי היא עת הלידה שיום פטירת הצדיק הוא מעלה עליונה לו וזאת היתה לעזרא לבא לירושלם יום אחד באב. ועוד אפשר לרמוז מ"ש הוא עזרא וכו' והוא סופר מהיר בתורת משה מגיד הכתוב כי עזרא במעלות אחז הוא עזרא רמז כי הוא אהרן הכהן כמדובר. וזכה גם כן לבחינת משה רבינו ע"ה והוא סופר מהיר בתורת משה. וכבר אמרו רז"ל ראוי היה עזרא שתנתן תורה על ידו אלא שקדמו משה ואמר עוד כי עזרא הכין לבבו לדרוש את תורת ה' ולעשות וללמד בישראל חק ומשפט שם רמז משז"ל דאהרן הכהן ע"ה היה מחזר על כל ישראל וכל מי שלא יודע שמע וכיוצא היה מלמדו וכו' ואפשר זה רמז כי עזרא הכין לבבו כשהיה בגלגול אהרן הכהן לדרוש תורת ה' ולהרביץ תורה לזכות את ישראל כמו שהאריכו רז"ל במדרש ולכן גם עתה בא ללמד בישראל חק ומשפט:

פרק ח

פסוק כא

ואקרא שם צום על הנהר אהוא להתענות לפני אלהינו. אפשר שהכונה ואקרא שם צום שיקבלו התענית ויבארו שהתענית הוא שהקב"ה ינחם בדרך ישרה ויצילם להם ולטפם ולכל רכושם שצריך לפרש הדברים בפירוש כמו שאמרו בזהר הקדוש על פסוק הצילני נא מיד אחי וכו' ויתכן לרמוז דבדיק בשמא נהר אהוא אהוא גימטריא אחד. נהר לשון אורה דה' אחד יאיר אורם. ונתן טעם כי בושתי וכו' כלומר אל תתמה כי אין סומכין על הנס והי"ל להביא חיל ופרשים לז"א כי בושתי וכו' ועתה יש קדוש ה' במה שיצילנו וינחנו במעגלי צדק למען שמו:

פסוק כג

ונצומה ונבקשה מאלהינו על זאת ויעתר לנו. חוץ מהפשוט אתיא תוך תוך בכונת הלב לתקן השכינה הנקראת זאת ליחדה ולמתק הדינין. וז"ש ויעתר לנו גימטריא אלהים שנמתקו והיו רחמים לקבל עתירתנו:

פסוק כה

ואשקלה הכסף וכו'. אפשר שכיוין לעשות מצוה לעשות נ"ר לפניו ולהרבות מצות גם הכהנים המקבלים הכסף יהיו שלוחי מצוה ושלוחי מצוה אינם נזוקים ואותה הם מבקשים:

פסוק לה

הבאים מהשבי וכו'. אני עני כתבתי בסוגיות הש"ס והמפרשים על זה בקונטריס שער יוסף דף נ"א והנמשך עש"ב:

הכל עולה. יש מי שפירש לכפר על העולה על לבם כי לא יצאו מרצונם הטוב מבבל כי היו כמעט אנוסים מעזרא:

פרק ט

פסוק ג

ואמרטה משער ראשי וזקני. הוראת שעה היתה לגודל צערו ולהראות חרדה גדולה על הדבר ועתה ידע שהיו ראוים לבא בגדולה אלא שהחטא גרם כמ"ש רז"ל עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית ראוים היו לעשות נס בימי עזרא כראשונה אלא שגרם החטא ועל זה נצטער מאד מאד:

פסוק ו

ואשמתנו גדלה עד לשמים. אפשר כי מלבד הפגם בשכינה ה"ו עוד הגיע הפגם עד בחינת השמים ח"ו:

פסוק יג

כי אתה אלהינו חשכת למטה מעונינו. כמ"ד כובש או כמ"ד נושא ועל דרך ותשליך במצולות ים וכו':

פרק י

פסוק א

וכהתפלל עזרא ובהתודתו וכו'. כי כונת הוידוי והבכי והצער הגדול היה להתפלל לה' למחול ולתת יכולת בידם לתקן המעוות. ובוחן לבות אלהים הגם שלא פירש בפיו:

פסוק ב

ויען שכניה וכו' אנחנו מעלנו וכו'. אמרו פ"ק דסנהדרין דף יו"ד דח"ו שכניה לא מעל אלא שלא לבייש החוטאים אמר אנחנו מעלנו וכזה עשו שמואל הקטן ור' מאיר ור' חייא שלא לבייש החוטאים ע"ש באורך:

ועתה יש מקוה לישראל על זאת. אפשר לרמוז ועתה היא תשובה כמשז"ל על פסוק ועתה ישראל ועל ידי התשובה ה' מטהר את ישראל וז"ש יש מקוה לישראל שיטהרו במקוה. ועד"ה דיהיה יחוד קב"ה ושכינתיה וז"ש לישרא"ל על זא"ת. הוא ברחמיו יזכנו לשוב בתשובה שלימה ולעשות רצונו לקיים מצותיו ולעסוק בתורתו הקדושה אב"ן הראשה תורה ציוה לנו משה מורשה תורת חיים: